

Dordtologie

De ontwikkeling van het onderwijs in Dordrecht

Een essay schrijven. Wat is dat eigenlijk een essay? Op internet vind je dat het een beschouwende prozatekst of een artikel voor krant of tijdschrift is, waarin de schrijver zijn persoonlijke visie geeft op hedendaagse verschijnselen, problemen of ontwikkelingen. Daarbij ook nog dat het essay (in de originele, uit het Frans afgeleide betekenis) veelal een literaire tekst is, die in dienst staat van het leveren van een overtuigend betoog, zij het zonder dat er sprake is van een expliciet gegeven wetenschappelijke verantwoording.

Hedendaagse verschijnselen bij Dordtologie? Daar wordt toch vooral over het verleden gesproken? Ontwikkelingen, dat is mogelijk een handvat. En mogelijk ook problemen. Die kunnen ontstaan zijn in het verleden of juist nu ontstaan omdat we geen rekening houden met de lessen uit het verleden.

De informatie in de syllabus met betrekking tot het essay levert op dat er een link moet zijn tussen de cursusinhoud en mijn werk bij de gemeente.

Tijdens de cursus ben ik meermaals informatie tegengekomen dat linken heeft met mijn huidige werk bij Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten. Zaken over ontwikkeling, scholing en onderwijs, direct of indirect.

Dordtse gilden

Vanuit de 13 eeuw ontstonden in Dordrecht verenigingen van ambachtslieden, handelaren en schutters. Belangrijk voor de Dordtse economie. Men regelde de toelating van meesters en leerjongens binnen de diverse gilden om zodoende elk gilde (vakgebied) van voldoende arbeidskrachten te voorzien. De gilden waren van groot belang voor de opleiding voor een bepaald beroep. Eerst zonder loon en na een getuigschrift van de eerste fase kon men een loon- en arbeidsovereenkomst sluiten met een meester. De leerjongens hadden werk en leerden het vak "on the job" en konden uiteindelijk zelf – na gebleken geschiktheid – doorgroeien tot meester.

Eind 18^e eeuw was het begin van het einde van de gilden. De door de gilden gehanteerde entree- en leergelden waren niet voor een ieder betaalbaar, waardoor de werkloosheid toenam, evenals de armoede. De macht van de gilden was te groot geworden en door hun monopolyposities hadden zij geen drang tot innoveren en vernieuwen. Uiteindelijk zijn de gilden vanuit de staatsoverheid afgeschaft.

“De Verlichting”

“De Verlichting” (ruwweg 17^e en 18^e eeuw) stond voor bevordering van de wetenschap en intellectuele uitwisseling. De Verlichting wilde dat mensen zich gingen ontwikkelen. De Verlichting gaf aanleiding tot modernisering van de samenleving door middel van individualisering, emancipatie, feminisme, secularisering en globalisering. Het gelijkheidsbeginsel, de mensenrechten en de burgerrechten vinden er hun wortels, net zoals het 'vrijdenken', het klassiek-liberalisme, het socialisme, het anarchisme. Het “Teekengenootschap Pictura” is in deze periode (1774) opgericht.

Scholen in Dordrecht

In **1833** wordt op particulier initiatief de stadsbouwkundige tekenschool opgericht (avondonderwijs in bouwkunde en constructieleer).

Verder wordt in **1833** de ambachtsschool opgericht, een dagschool waar theorie en praktijk werden gecombineerd. Vanaf 1920 zat deze school aan de Reeweg. Het stadsbestuur faciliteerde deels dit door particulieren gestichte onderwijsinstituut, onder andere door lokalen ter beschikking te stellen en het geven van een jaarlijkse subsidie.

Het particuliere initiatief gold ook voor de Industrie- en Huishoudschool opgericht in **1901**.

In **1904** werd de **Victoria koekjesfabriek** geopend. Bij Victoria kregen werknemers scholing, een soort voorloper op het huidige werken/leren of “learning on the job”.

In **1910** werd vanuit het stadsbestuur een 5-jarige handelsavondschoon opgericht.

Ook een Kweekschool (opleiding tot onderwijzers en onderwijzeressen) werd door de stad in **1917** geopend.

Verder ontstonden er in de **20ste eeuw** diverse confessionele scholen voor beroepsonderwijs (Bijzonder onderwijs van godsdienstige gezindten).

In de **20ste eeuw** was er dus sprake van (vooral) particulier en gemeentelijke aanpak van beroepsonderwijs.

Aan het einde van de **20ste eeuw** verdween het hoger onderwijs uit Dordrecht.

Aan het begin van de **21ste eeuw** is er de vestiging van een deel van het beroepsonderwijs aan het Leerpark (gemeentelijk en particulier initiatief) met als doelstelling het bevorderen van een betere aansluiting en overstap tussen/van het VMBO en/naar het MBO.

Particulier of overheid of ....?

Het verbieden van de gilden was een vorm van overheidsbemoeienis als het gaat om werk en onderwijs. Met alle gevolgen van dien, want wie moest nu zorgdragen voor een gedegen beroepsopleiding?

Het beroepsonderwijs had weinig te verwachten van de stedelijke overheid. Men vond dat "de praktijk" de beste plek was om te leren. Deze stelling werd duidelijk onderschreven door Thorbecke (Nederlands liberaal staatsman) in 1863: ***"dat de praktische opleiding van den handwerksman aan de werkplaats zou worden overgelaten"***. Vakbekwaamheid wordt op de werkvloer geleerd, daar worden theorie en praktijk geïntegreerd.

Vroeger dacht men (de overheid) dat te veel bemoeienis of hulp vanuit de overheid niet te veel of langdurig moest zijn. Dit zou "bankliggers" creëren.

Hierboven is al aangegeven dat het oprichten van scholen in eerste instantie hoofdzakelijk een particulier initiatief was. Later (deels) gefinancierd door de overheid.

Vanaf 1963, de Mammoetwet, bemoeit de overheid zich feitelijk met het onderwijs.

Tegenwoordig zien we steeds meer dat de overheid zich steeds vaker en intensiever "bemoeit" met dit thema. Schoolgang en scholing zijn namelijk steeds belangrijker geworden in onze huidige maatschappij. Leerplicht en voortijdig schoolverlaten staat nog niet eens zo heel lang in de spotlights.

Jongeren zijn verplicht om tot hun 18^e naar school te gaan en dienen een startkwalificatie te halen, dit om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken. Ook vanaf 18 jaar worden jongeren gemonitord. Vanuit de overheid wordt hier erg veel aandacht aan besteed.

Uiteindelijk is het beter voor de jongere maar zeker ook voor de economie.

Er wordt erg veel toegezien op schoolverzuim. Schoolverzuim leidt namelijk aantoonbaar tot schoolverlaten in de toekomst.

Vervolgens is ook het onderwijs een hele industrie geworden. Opleidingscentra die met elkaar concurreren en diverse nieuwe opleidingen starten. Waarbij je je de vraag kan stellen of deze opleidingen wel passend zijn.

Ook zien we dat steeds vaker bedrijven zelf werknemers gaan werven en hen zelf gaan opleiden en trainen. Onlangs sprak ik een werkgever uit de regio die mij zei: "Ik zit niet zo te springen om jongelui die verplicht een opleiding hebben gedaan. Als er een goede kop op zit mogen ze bij mij komen werken en leid ik ze zelf wel op". Soms gebeurt dit in samenwerking met een school of opleidingsinstituut.

Vragen ter discussie:

- Kunnen we niet beter bedrijven hiervoor verantwoordelijk maken (zoals de gilden)? Zij zijn uiteindelijk de afnemers ..... Dan is het hun verantwoordelijkheid én risico.
- Moeten de technische opleidingen (als de LTS) weer volledig terugkomen?
- Voldoen opleidingen wel aan de vraag vanuit ondernemingen en bedrijven?
- Is het niveau van jongeren die een opleiding hebben afgerond wel goed of passend genoeg voor de praktijk?
- Zijn mensen / jongeren niet zelf verantwoordelijk voor hun toekomst?
- Moeten zij daartoe niet meer gestimuleerd worden?
- Moet de overheid minder bemoeizuchtig worden? Wat door al dat bemoeien worden mensen lui en afwachtend .....
- Wat kan de geschiedenis ons leren?

Ik hoop hiermee een aanzetje te hebben gegeven voor een discussie.

TIP: Voor een goed opleidingsniveau van onze jongeren zal in ieder geval de cursus Dordtologie verplicht moeten worden gesteld op Dordtse scholen en opleidingen.

Jan-Willem Koene
16-11-2014